

Nordlaks Oppdrett AS
Att:
Postboks 224
8455 STOKMARKNES

Nordlaks Oppdrett AS - Avslag på søknad om konvertering av utviklingstillatelser

1. Innledning

Fiskeridirektoratet viser til søknad datert 15. april 2021 fra Nordlaks Oppdrett AS (heretter Nordlaks eller søker) om konvertering av 13 utviklingstillatelser tildelt til realisering av Havfarm 1.

Fiskeridirektoratets vedtak følger nedenfor i punkt 2. Videre følger det en redegjørelse for bakgrunn og søknad i punkt 3 og 4, samt regelverk som danner utgangspunkt for vurderingen i punkt 5. Fiskeridirektoratets vurdering av søknaden fremgår av punkt 6.

2. Fiskeridirektoratets vedtak

Fiskeridirektoratet har kommet til at prosjektet ikke har oppfylt de fastsatte målkriteriene. Fiskeridirektoratet avslår etter dette søknaden fra Nordlaks Oppdrett AS om å konvertere de 13 utviklingstillatelsene som er tildelt til realisering av Havfarm 1, jf. laksetildelingsforskriften § 23c.

3. Bakgrunn

Nordlaks søkte 24. november 2015 om 39 utviklingstillatelser til realisering av sitt Havfarmprosjekt. Ifølge søknaden tok prosjektet sikte på å utvikle tre til fire Havfarmer.

I vedtak 22. desember 2016 ga Fiskeridirektoratet Nordlaks tilsagn om ti utviklingstillatelser til bygging og drift av Havfarm 1. Målkriteriene for prosjektet fremgår av tilsagnet på s. 19 flg. Her fremgår det også hvilken dokumentasjon prosjektet skal sende inn for å dokumentere oppfyllelse av målkriteriene.

I Nærings- og fiskeridepartementets klagevedtak 8. september 2017 ble Fiskeridirektoratets vedtak når det gjelder tildeling av tillatelser til Havfarm 1 opprettholdt, med den endring at det ble gitt tilsagn om 13 tillatelser. Samtidig ble Nordlaks gitt tilsagn om 8 tillatelser til utvikling av Havfarm 2 (i vedtaket omtalt som Havfarm 3).

I presiserende vedtak 13. desember 2017 kom Fiskeridirektoratet frem til at Havfarm 1 og Havfarm 2 må anses som to separate «prosjekt». Dette innebærer at tillatelsene fra Havfarm 1 kan søkes konvertert etter at alle målkriteriene for dette prosjektet er oppfylt, uavhengig av fremdriften i Havfarm 2-prosjektet.

13. februar 2018 signerte Nordlaks kontrakt med det kinesiske verftet Yantai CIMC Raffles Offshore Ltd. om design, konstruksjon og levering av Havfarmen «Jostein Albert». Nordland fylkeskommune utstedte tillatelsesdokument for de 13 utviklingstillatelsene på lokalitet 39777 Ytre Hadseløya i Hadsel kommune i Vesterålen, 12. mars 2019. Anleggssertifikatet ble endelig utstedt av DNV GL TAS den 23. juli 2020.

Nordlaks har til nå hatt ett utsett av fisk i Havfarmen. I perioden 25. juli til 6. september 2020 ble det satt ut totalt 2,33 millioner laks fra oppvekstlokalitetene 29096 Grøttøy og 11162 Bullatholmen. Utslakt har pågått fra 13. januar til 8. juni 2021, da den siste fisken i anlegget ble slaktet.

4. Søknad om konvertering

I søknad 15. april 2021 søkte Nordlaks om å konvertere de 13 utviklingstillatelsene som er tildelt til realisering av Havfarm 1. Nordlaks leverte en sluttrapport sammen med konverteringssøknaden.

Den 10. juni 2021 ble det levert en revidert sluttrapport med oppdaterte resultater, etter at samtlige fisk i anlegget var slaktet. Sammen med den reviderte sluttrapporten ble det levert en tabell som viser hvilke endringer som er gjort sammenlignet med den originale rapporten.

Nordlaks har som vedlegg til konverteringssøknaden levert en tabell som gir oversikt over hvordan selskapet vurderer at de enkelte målkriteriene er oppfylt. Tabellen gir oversikt over de ulike målkriteriene, leveransene i forbindelse med oppfylting av disse og tidspunkt for slik leveranse.

Målkriterium 1 Prosjekteringsfasen

Når det gjelder målkriterium 1 skriver Nordlaks at de i prosjektet har engasjert NSK Ship design til utarbeidelse av designunderlag (basic design). NSK har med det hatt et totalansvar hva gjelder prosjektering og beregninger som nevnt i målkriterium 1, inkludert modelltest som ble utført hos Sintef Ocean i februar 2018. Videre har DNV GL vært engasjert som kompetent og uavhengig tredjepart. DNV GL sin involvering i prosjektet har omfattet utvikling av regulatorisk rammeverk (RF) for prosjektet samt verifikasjon av prosjektering/design og byggefase i henhold til dette rammeverket. Ved

levering utstedte DNV også et «Statement of Conformity», som bekrefter at Havfarmen er designet og bygget i henhold til gjeldende regelverk. Det er sendt inn en rekke dokumenter som dokumentasjon på oppfylt målkriterium i tilknytning til de enkelte delkriterium.

Målkriterium 2 Byggefasen

Når det gjelder dette målkriteriet skriver Nordlaks at DNV GL TAS ble engasjert av verftet for å utstede produktsertifiseringsbevis. Dette arbeidet ble i stor grad basert på arbeidet gjennomført av DNV GL i forbindelse med verifisering i henhold til RG. Produktsertifiseringsbeviset ble utstedt av DNV GL TAS den 7. april 2020. Det er sendt inn dokumentasjon for oppfyllelse av målkriteriet.

Målkriterium 3 Transport til lokalitet

Nordlaks skriver at verftet hadde ansvaret for transporten fra verftet etter byggekontrakten. Herunder også ansvaret for å forsikre Havfarmen. Som forsikringsinspektør (MWS) hyret verftet inn London Offshore Consultants (LOC) for å bekrefte at Havfarmen var forsvarlig lastet og sikret om bord på tungløftefartøyet, og at sikker transport til lokalitet kunne gjennomføres. Godkjenning ble gitt av LOC 9. april 2020. Det er sendt inn dokumentasjon for oppfyllelse av målkriteriet.

Målkriterium 4 Anleggssertifikat

Nordlaks har også hyret inn DNV GL TAS til å gjennomføre den endelige sertifiseringen av anlegget før det ble satt i drift. Inspeksjon ble gjennomført av DNV GL TAS 15. juli 2020, og anleggssertifikatet ble utskrevet 23. juli 2020. Det er sendt inn dokumentasjon for oppfyllelse.

Målkriterium 5 Driftsplanlegging og driftsfase

Det fremgår av konverteringssøknaden at Nordlaks tidlig innledet samarbeid med Veterinærinstituttet om utarbeidelse og gjennomføring av dokumentasjonsprogram for Havfarmprosjektet. Havfarmprosjektet bygger på en trinnvis produksjon, hvor smolt settes ut på oppvekstlokaliteter, og vokser fram til en størrelse på ca. 1- 2 kg før den overføres til Havfarmen for siste del av produksjonen. Nordlaks ønsket å dokumentere prosjektet helt fra utsett på oppvekstlokalitetene, og sendte derfor inn et forslag til dokumentasjonsprogram til Fiskeridirektoratet 18. juni 2019 – ca. et år før planlagt overføring til Havfarmen. På grunn av saksbehandlingstid i Fiskeridirektoratet og dialog om innholdet i programmet ble programmet først endelig godkjent av Fiskeridirektoratet 8. juli 2020.

Første fisk ble satt ut i Havfarmen 25. juli 2020, og utsettet var komplett 6. september 2020. Nordlaks skriver at produksjonen i Havfarmen har blitt dokumentert i henhold til dokumentasjonsprogrammet. I tillegg ble den biologiske prestasjonen gjennom oppvekstfasen dokumentert. Dette for å gi god kunnskap om utgangspunktet ved utsett i Havfarmen, og dermed kunne ha et solid grunnlag for å evaluere selve teknologiens påvirkning på fisken. Ifølge Nordlaks er dokumentasjonen gjennom første produksjonssyklus tilstrekkelig til å gjøre en helhetlig evaluering av prosjektet både hva gjelder biologisk prestasjon, teknisk prestasjon (hydrodynamiske og strukturelle

responser mv), driftsmessig prestasjon (HMS, effektivitet mv) og påvirkning på ytre miljø.

Ifølge Nordlaks inneholder sluttrapporten som er sendt inn sammen med konverteringssøknaden resultatene fra dokumentasjonsprogrammet, samt en evaluering av prosjektet innenfor de tema som er dekket av programmet.

5. Regelverk

Det fremgår av laksetildelingsforskriften § 23c at:

Fiskeridirektoratet kan etter søknad gi tillatelse til at en utviklingstillatelse kan konverteres til en ordinær tillatelse til akvakultur av matfisk i sjø. Søknaden kan kun innvilges dersom målkriteriene som er fastsatt for prosjektet er oppfylt. Søknad om konvertering må være Fiskeridirektoratet i hende senest 6 måneder før utviklingstillatelsen går ut. Fiskeridirektoratet kan gi oppreisning for fristoverskridelse.

(..)

6. Fiskeridirektoratets vurdering

Det fremgår av laksetildelingsforskriften § 23c at Fiskeridirektoratet *kan* konvertere utviklingstillatelser til ordinære matfisktillatelser, forutsatt at målkriteriene som er fastsatt for prosjektet er oppfylt. Det fremgår av retningslinjene at søker ikke har rettskrav på å få konvertert tillatelsene.

Fiskeridirektoratet vil i det følgende ta stilling til om målkriteriene som er fastsatt for prosjektet er oppfylt, jf. laksetildelingsforskriften § 23c første ledd. Noen av målkriteriene i vedtaket om tilsagn har tydelige leveranser, mens andre mer skjønnsmessige. Hvorvidt samtlige målkriterier er oppfylt beror på en konkret helhetsvurdering.

6.1 Målkriterium 1: Prosjekteringsfasen

Målkriterium 1 består av fire punkter. Fiskeridirektoratet mottok 18. juni 2020 en dokumentasjonspakke for hele målkriterium 1.

Punkt 1.a beskriver at Nordlaks «skal få utarbeidet en design basis for prosjekteringen av Havfarmen». Det er videre listet opp fem underpunkt med krav som design basisen skal oppfylle. NSK har hatt totalansvaret for prosjekteringsarbeidet for Havfarmen, og DNV GL (heretter DNV) har vært engasjert som kompetent og uavhengig tredjepart. I innsendelsen fra Nordlaks foreligger det sammenstilling av relevant regelverk i en Regulatory Framework (RF) utarbeidet av DNV, og beskrivelser av konstruksjonen samt beregningsmetodikker med laster og grensetilstander utarbeidet av NSK med underleverandører. Dette er beskrevet i bl.a. dokumentene fra NSK «3417-100-001_01 Design Basis» og «3417-100-002_01 Design Brief». Det er videre innsendt en del ekstra

dokumentasjon for å utfylle krav stilt i punkt 1.a som går nærmere inn på prosjekteringsgrunnlaget for ulike fagområder.

Punkt 1.b stiller krav om drøfting av sikkerhetsnivået som er lagt til grunn i sammenstillingen av regelverk, dvs. RF, opp mot sikkerhetsnivået i NS9415:2009. Dette er beskrevet i dokumentet «*Memo safety level Havfarm 1 DNV GL*». Dokumentet konkluderer med at prosjektering etter RF ivaretar, og mulig øker, sikkerhetsnivået i henhold til NYTEK-forskriften og NS9415:2009. I tillegg dekker RF en rekke andre risikofaktorer i forbindelse med eksponert havbruk som NYTEK-forskriften og NS9415:2009 ikke dekker.

Punkt 1.c stiller krav til modelltest og rapportering. Dokumentet «*3417-200-208 Havfarm 1 Model test correlation report*» beskriver modelltesten som er utført for å undersøke korrelasjon med numeriske analyser for bruk i det videre prosjekteringsarbeidet. Modelltesten avdekket bl.a. at fortøyningskonfigurasjonen har mye å si for reaksjonskreftene, viktigheten av vindlastene og at lastene fra nøtene i utgangspunktet var overestimert.

Punkt 1.d stiller krav om verifikasjon fra kompetent og uavhengig tredjepart om at prosjekteringen er utført i henhold til relevante designkriterier. Dette er dokumentert av DNV i rapporten «*P25473-J-3596 Final Verification Summary Report Rev 0*».

Fiskeridirektoratet vurderer at målkriterium 1 er oppfylt.

6.2 Målkriterium 2: Byggefasen

Målkriterium 2 stiller krav om produktsertifiseringsbevis utstedt av et akkreditert produktsertifiseringsorgan. Produktsertifiseringsbeviset er utstedt av DNV og oversendt Fiskeridirektoratet 14. april 2020.

Fiskeridirektoratet vurderer at målkriterium 2 er oppfylt.

6.3 Målkriterium 3: Transport til lokalitet

Målkriterium 3 stiller krav om aksept fra en kvalifisert assurandør for sikker transport av anlegget. London Offshore Consultants ble hyret inn av verftet som forsikringsinspektør har utstedt transportsertifikatet. Dette ble oversendt til Fiskeridirektoratet 14. april 2020.

Fiskeridirektoratet vurderer at målkriterium 3 er oppfylt.

6.4 Målkriterium 4: Anleggssertifikat

Målkriterium 4 stiller krav om godkjent anleggssertifikat etter NYTEK-forskriften før anlegget tas i bruk til akvakultur. Anleggssertifikatet er utstedt av DNV med utstedelsesdato 27. juli 2020 og oversendt til Fiskeridirektoratet 8. september 2020.

Fiskeridirektoratet vurderer at målkriterium 4 er oppfylt.

6.5 Målkriterium 5: Driftsplanlegging og driftsfase

Målkriterium 5 består av tre punkter. Punkt 5.a stiller krav om et program for å dokumentere resultater i driftsfasen. Programmet skulle godkjennes av Fiskeridirektoratet. Revidert versjon av dokumentasjonsprogrammet ble innsendt 30. april 2020 og ble godkjent av Fiskeridirektoratet 8. juli 2020. Programmet består av fire arbeidspakker; biologisk prestasjon, driftsmessig prestasjon, teknisk prestasjon og ytre miljø.

Punkt 5.b stiller krav om at «[p]rosjektet skal dokumentere produksjonen i Havfarmen fra utsett av fisk til slakt. Prosjektet må gjennomføre tilstrekkelig antall utsett med lang nok varighet til at målingene som inngår i programmet beskrevet i punkt 5a blir utført og gir resultater som er egnet til å gjøre en evaluering av prosjektet, jf. punkt 5c».

Punkt 5.c stiller krav om «sluttrapport som inneholder resultatene fra programmet beskrevet i punkt 5a. Sluttrapporten skal med utgangspunkt i resultatene inneholde en evaluering av prosjektet.»

For at målkriterium 5 skal være oppfylt må Nordlaks etter Fiskeridirektoratets syn ha dokumentert produksjonen i Havfarmen fra utsett av fisk til slakt i henhold til dokumentasjonsprogrammet. Videre må prosjektet ha gjennomført et tilstrekkelig antall utsett med lang nok varighet til at målingene som inngår i samtlige av de fire arbeidspakkene i dokumentasjonsprogrammet har blitt utført og har gitt resultater som er egnet til å gjøre en evaluering av prosjektet.

En sluttrapport ble oversendt til Fiskeridirektoratet 15. april 2021 sammen med søknad om konvertering av utviklingstillatelsene for Havfarm 1. Den siste fisken i anlegget ble slaktet 8. juni 2021. 10. juni 2021 oversendte Nordlaks en revidert sluttrapport.

Fiskeridirektoratet vil i det følgende gjennomgå resultatene fra de fire arbeidspakkene. Vi vil vurdere om Nordlaks har dokumentert produksjonen i Havfarmen fra utsett av fisk til slakt, og om målingene som inngår i samtlige av de fire arbeidspakkene har blitt utført i punkt i) – iv). I punkt v) vil direktoratet vurdere om resultatene i de fire arbeidspakkene er egnet til å gjøre en evaluering av prosjektet.

i) Arbeidspakke 1, biologisk prestasjon

Arbeidspakke 1, biologisk prestasjon, skal «dokumentere de fiskehelse- og velferdsmessige faktorer samt fiskens biologiske prestasjon i Havfarm 1, i relasjon til de særegne løsninger og mulige utfordringer og muligheter som ligger i Havfarmteknologien.» I

dokumentasjonsprogrammet står det videre at det i denne forbindelse også er en målsetning «å identifisere hvilke velferdsparametere som er avgjørende å ha kontroll på ved bruk av denne typen teknologi.» Målingene som skal utføres i programmet er delt inn i miljøbaserte velferdsindikatorer og fiskebaserte velferdsindikatorer.

Oppvekstlokalitetene

Det fremgår av sluttrapporten at fisken ble satt ut på lokalitetene Bullatholmen og Grøttøya høsten 2019 (14. august - 1. november). Fiskegruppene hadde ved utsett en spredning i gjennomsnittsvekt fra 86-161 gram. Fisken kom fra to forskjellige

rognleverandører og to forskjellige smoltanlegg. Det oppgis at fisken sto på oppvekstlokalitetene 300-335 dager før overføring til Havfarmen. Fiskeridirektoratet registrerer at det var en del forskjeller i tilveksten, uten at det kan fastslås akkurat hvor mye som skyldes forskjell i tid for utsett og tid i anleggene kontra variasjon i størrelse ved utsett.

Akkumulert dødelighet i postsmoltfasen spenner fra 1 - 6%. Det er en relativt stor forskjell mellom lokalitetene, hvor Grøttøy med unntak av én merd ligger fra 1-2%. For Bullatholmen varierer det mer jevnt mellom 1 og 6%. Etter Fiskeridirektoratets vurdering kan variasjonene i dødelighet mellom både merder og lokaliteter antyde mulige kvalitetsforskjeller på fisken som kan gjøre senere vurderinger av prestasjonene i Havfarmen vanskeligere.

I sluttrapporten oppgis det ellers en forholdsvis normal sykdomssituasjon på oppvekstlokalitetene med normale smittenivåer. Søker har betegnet lusetilstanden som god, men fisken ble likevel behandlet med Slice før utsett på Havfarmen. Fiskeridirektoratet bemerker at det har vært en del utfordringer knyttet til resistensutvikling i forbindelse med bruk av Slice, og at oppdrettere av den grunn bør være varsom med profylaktisk bruk.

Atferden på oppvekstlokalitetene virker ifølge sluttrapporten normal, med relativt lave antall avvikere.

Oppsummert har oppfølging av fisken i postsmoltfasen etter Fiskeridirektoratets vurdering gjennomgående vært god, og fisken ser ut for å prestere som forventet samlet sett. Det må likevel nevnes at det virker å være relativt store forskjeller på prestasjonene mellom lokalitetene og de forskjellige merdene. Ifølge rapport fra Veterinærinstituttet vedlagt sluttrapporten, ga fisken generelt et godt inntrykk ved undersøkelse av flyttestatus (juli 2020), og også i forbindelse med de siste helsekontrollene på anleggene. Det var likevel senere påvist en rekke sykdommer på denne fisken (PRV, PMCV, CMS), samt at det er mistanke om forskjellige agens knyttet til gjelleinfeksjoner. Fiskeridirektoratet vurderer at disse forhold er noe som må tas med i den samlede vurderingen av Havfarmens prestasjoner.

Drift i Havfarmen

Ifølge dokumentasjonsprogrammet skal en rekke miljøbaserte velferdsindikatorer overvåkes/registreres under driften i Havfarmen i forbindelse med arbeidspakke 1, biologisk prestasjon. Disse målingene omfatter oksygen, temperatur, vannkvalitet, strøm, bølgehøyde, bølgeheving, siktedyp, alger og driftsmessige forhold.

Etter Fiskeridirektoratets vurdering er spesielt oksygenverdier viktige å overvåke for å avdekke hvordan burenes plassering i forhold til vind og strømretning kan påvirke oksygennivå i de enkelte burene. Fiskeridirektoratet vurderer at de gjennomførte miljøbaserte velferdsmålingene virker å være både gode og omfattende, og innenfor det som kan forventes av all drift.

I henhold til dokumentasjonsprogrammet er det også en rekke fiskebaserte velferdsindikatorer som skal registreres i forbindelse med arbeidspakke 1. Disse målingene omfatter adferd og appetitt, dødelighet, lusestatus, gjellstatus, velferdsskår, organstatus, blodparametere, vekt/lengde, fiskekvalitet og smittekartlegging.

Når det gjelder overvåking av fiskevelferd i Havfarmen har det vært benyttet en forenklet velferdsscore basert på Fishwell-plakaten. Denne er basert på morfologi, og ser blant annet på fiskens fasong, sår og finneslitasje. Videre har fiskens atferd blitt vurdert fra dekk, og klassifisert som normal eller unormal. Unormal fisk, eller avvikere, har blitt scoret som svimere, sår fisk, deformerte, tapere eller annet.

Det fremstår for Fiskeridirektoratet som noe usikkert hva som ligger til grunn for å definere atferdsendringer hos fisken i Havfarmen, herunder hva som ligger i begrepet «avvikere». Det er uklart om man her sikter til rene taperfisker, eller om også appetitt eller andre atferdsmessige avvik vurderes. Etter Fiskeridirektoratets vurdering vil kategoriseringene i svimere, sår fisk, deformerte eller tapere kunne si noe om fiskens atferd, men disse kategoriene er mer nærliggende å anse som velferdsindikatorer.

Fiskeridirektoratet vil også påpeke at observasjoner fra nothåndteringsdekket ikke nødvendigvis vil plukke opp avvikere, men kanskje nettopp vise den fisken som har en normal spiseatferd og aktivitet. Fiskeridirektoratet bemerker videre at det er en generell utfordring at man for å score fiskens velferd må ta i bruk indirekte målinger som sår, sykdom, disseksjoner og i verste fall dødelighet.

Når det gjelder fiskens tilvekst uttales det i den reviderte sluttrapporten at:

Tilvekst og superiorandel målt gjennom dette prosjektet har i sum vært noe under Nordlaks sine interne målsetninger for tilsvarende fiskegrupper, men anses likevel for å være innenfor normale verdier for næringen sett under ett. Hovedproblemet blant fisken i anlegget ansees å være en vesentlig faktor for at resultatet ikke ble som forventet, og superiorandelen reflekterer de omfattende sårproblemene i produksjonen.

I den opprinnelige sluttrapporten skrev Nordlaks at «*beregnet tilvekst har i sum vært noe under forventningene sammenlignet med erfaringsdata fra tilsvarende fiskegrupper*». Etter Fiskeridirektoratets vurdering kan det være utfordrende å sammenligne vekst og tilvekst i anlegg basert på ny teknologi med konvensjonell drift. Likevel må slike vurderinger gjøres for å kunne evaluere den nye teknologien. I dette tilfellet scorer Havfarmen under Nordlaks sine interne målsetninger for tilsvarende fiskegrupper.

Dødeligheten har holdt seg stabil og høy i alle burene utover i 2021, der bur 3-6 har hatt den høyeste dødeligheten med et gjennomsnitt på om lag 25%. For alle burene er den akkumulerte dødeligheten om lag 19%. Dette er dødelighet etter overføringen fra oppvekstlokalitetene, og inkluderer ikke dødeligheten i den tidlige fasen før utsett i Havfarmen. Viktigste årsak til økt dødelighet er ifølge sluttrapporten relatert til sår.

Det fremgår av oppsummeringsrapport fiskehelse og fiskevelferd fra Åkerblå, som er vedlagt sluttrapporten, at fra desember og frem til siste besøk fra fiskehelsetjenesten i

mars er velferden vurdert som nedsatt og dårlig for deler av fisken i anlegget. Det var på dette tidspunktet høy dødelighet i flere merder og dødeligheten hadde vært høy over lang tid. Disse vurderingene er gjort med bakgrunn i observasjoner og diagnoser som medfører sterkt nedsatt allmenntilstand, høyt dødelighetsnivå og høy andel av sårisk og svimere i populasjonen.

Det har altså vært høy dødelighet i store deler av populasjonen av fisk i Havfarmen. Fra slutten av oktober i 2020 så man en økning i dødeligheten i bur 5, og etter hvert i flere av burene. Denne dødeligheten har vedvart etter hvert som fisken har blitt større. Årsakene er i hovedsak CMS, HSMB og sårproblemer gjennom vinteren, men også gjelleproblemer på noen fiskegrupper har ført til høy dødelighet og nedsatt allmenntilstand.

Ved de månedlige besøkene fra fiskehelsetjenesten har det ved velferdscoringene blitt registrert høyest andel av score 2 og 3 på besøkene etter nyttår. Merd 1 og 2 har totalt sett de beste scorene i hele perioden.

Gjellescore oppgis til å ligge på gjennomsnittlig 2-2,5 mot slutten av perioden. Dette ligger mellom lett og moderat påvirkning, og er ikke nødvendigvis veldig problematisk. Det har likevel vært en økning gjennom perioden, og kombinert med økt dødelighet som følge av andre sykdommer kan dette også utvikle seg negativt gjennom vinteren.

Når det gjelder nivået for dødelighet skriver Nordlaks i sluttrapporten at:

Avgangen og den reduserte velferden i havfarmen er i sum over det Nordlaks har som mål og forventninger i vårt dyrehold. Det er likevel ingen funn fra fiskebaserte eller miljøbaserte velferdsindikatorer som indikerer at det er særegne forhold ved havfarmens konstruksjon, drift eller lokasjon som har forårsaket dette.

Fiskeridirektoratet vurderer at dødeligheten i Havfarmen har vært generelt høy, ikke minst med tanke på at produksjonstiden har vært kort. Spesielt bur 3-6 har hatt store utfordringer, med gjennomsnittlig dødelighet på rundt 25%. Totalt for alle bur har det vært en dødelighet på ca. 19%. Dette er høye tall, ikke minst med tanke på at det er ny teknologi som testes ut. Variasjonen i dødelighet mellom burene er også stor. Merd 1 og merd 2 skiller seg positivt ut fra de andre merdene med tanke på både velferd, fiskehelse og dødelighet. Disse to merdene består av en annen fiskegruppe enn de andre merdene i anlegget, de har et annet opphav og kommer fra et annet settefiskanlegg.

Fiskeridirektoratet anser det som sannsynlig at mye av både dødeligheten, og variasjonen i dødelighet, kan knyttes til kvalitetsforskjeller på smolten som ble satt ut. Ut ifra dokumentasjonen som foreligger er det imidlertid vanskelig å vurdere om utfordringene knyttet til tilvekst, velferd og dødelighet også kan ha noe med Havfarmens særegenhet å gjøre, eller hvordan resultatene ville sett ut dersom fisken som ble satt ut i anlegget hadde hatt en bedre kvalitet.

Nivåene på dødelighet beskrevet i sluttrapporten er høye. Selv om akkumulert dødelighet gjennom driften i konvensjonelle akvakulturanlegg kan ligge på et tilnærmet like høyt nivå, har Havfarmen en kort produksjonstid sammenlignet med disse

anleggene. Dette er et resultat av at fisken som er satt ut er atskillig større. Akkumulert dødelighet er en funksjon av tid, og dette kan derfor sees som at Havfarmen har mistet like mye fisk som anlegg man sammenlikner med, men på kortere tid. Fiskeridirektoratet tar likevel hensyn til at man kan møte ulike utfordringer i utprøvinger av nye konsept. Etter Fiskeridirektoratet sin vurderer vil det være hensiktsmessig å basere seg på smolt av en jevnere kvalitet for å på den måten få testet anlegget på en kvalitetsmessig bedre måte.

Nordlaks har gjennomført en rekke målinger i løpet av den første produksjonssyklusen i Havfarmen. Selv om Fiskeridirektoratet vurderer at det er noen svakheter ved enkelte av målingene finner direktoratet at Nordlaks har dokumentert produksjonen i Havfarmen fra utsett av fisk til slakt i henhold til fastsatt dokumentasjonsprogram, arbeidspakke 1, biologisk prestasjon.

For at målkriterium 5 skal være oppfylt må imidlertid prosjektet ha gjennomført et tilstrekkelig antall utsett med lang nok varighet til at målingene som inngår i samtlige av de fire arbeidspakkene i dokumentasjonsprogrammet har blitt utført og har gitt resultater som er egnet til å gjøre en evaluering av prosjektet. Vi vil gjøre en samlet vurdering av dette i punkt v).

ii) Arbeidspakke 2, driftsmessig prestasjon

Arbeidspakke 2, driftsmessig prestasjon, har til hensikt «å dokumentere faktorer knyttet til arbeidsmiljø/HMS i Havfarmen, og hvordan disse skiller seg fra tradisjonelle oppdrettsanlegg både i type faktorer og effekt av Havfarmen som en ny løsning for lakseoppdrett. Videre har arbeidspakken til hensikt å dokumentere gjennomføringen av de arbeidsoperasjoner som i Havfarmen skiller seg vesentlig fra tradisjonelle anlegg, og til slutt gi en vurdering av disse inkludert ev forslag til forbedringspunkter».

I sluttrapporten er det oppsummert erfaringer fra første utsett. Nordlaks opplever selv å i hovedsak ha hatt gode erfaringer med HMS og arbeidsmiljø for mannskap, men at arbeidsbelastningen i innkjøringsfasen har vært tidvis høy. Det har vært noen avvik relatert til mangler fra verftet i Kina som følge av covid-19, og noen avvik som har ført til mindre skader på mannskapet, men som ikke har medført sykefravær. Ifølge selskapet har korrigerende tiltak har blitt iverksatt for å forhindre at avvikene gjentar seg.

I arbeidspakken er det også gjort en evaluering av drift av utstyr og operasjoner særegne for Havfarmen. Oppsummert beskrives erfaringene med utstyret og operasjonene som gode. Det har vært noen utfordringer bl.a. relatert til uttak av svimere og et koblingspunkt for fiskeoverføringslange mellom brønnbåt og Havfarmen. Korrigerende tiltak er planlagt for videre produksjon i Havfarmen.

Fiskeridirektoratet vurderer at Nordlaks har gjort seg mange erfaringer relatert til drift av Havfarmen. Sluttrapporten redegjør på en god måte for erfaringene som er gjort og hvilke tiltak som eventuelt er implementert for å forbedre de driftsmessige prestasjonene. Fiskeridirektoratet vurderer at Nordlaks har dokumentert produksjonen i Havfarmen i henhold til arbeidspakke 2, driftsmessig prestasjon.

iii) Arbeidspakke 3, teknisk prestasjon

Arbeidspakke 3, teknisk prestasjon, har til hensikt å «dokumentere anleggets tekniske prestasjon, herunder påførte belastninger fra miljøet (bølger, strøm, vind) og anleggets respons på/evne til å håndtere/påvirke disse».

Prosjektet har samlet miljø- og responsdata for å validere numeriske beregninger mot faktisk målte responser for struktur og hydrodynamikk. Sluttrapporten beskriver at det i hovedsak er god korrelasjon mellom de numeriske modellene og målte responser, og at der det er avvik så har beregningene vært konservative. Strukturovervåkningssystemet har blitt oppdatert gjennom produksjonssyklusen og det beskrives at det benyttes aktivt i overvåkningsprogrammet. Sluttrapporten er underbygget med en rekke vedlegg for å dokumentere arbeidspakke 3. Her påpekes det bl.a. at strukturovervåkningssystemet gir gode prediksjoner for de globale responsene, men at metoden bør utvikles ytterligere for å tilstrekkelig dekke bl.a. utmatting.

Oppsummert vurderer Fiskeridirektoratet at Nordlaks, med underleverandører, på en god måte har dokumentert anleggets tekniske prestasjon i henhold til dokumentasjonsprogrammet arbeidspakke 3.

iv) Arbeidspakke 4, ytre miljø

Arbeidspakke 4, ytre miljø, har til hensikt å «dokumentere hvordan Havfarm 1 som ny løsning for oppdrett av laks, påvirker det ytre miljø, samt gjøre vurderinger av ev. forbedringstiltak som kan gjøres på fremtidig driftsopplegg for Havfarm 1, eller i design, konstruksjon og lokalisering av fremtidige Havfarmer».

For målinger knyttet til registrering av lakselus vises det i dokumentasjonsprogrammet til arbeidspakke 1, biologisk prestasjon. Nordlaks skriver i sluttrapporten at overordnet lusestrategi i Havfarmprosjektet er å sette forebyggende tiltak i system. Dette inkluderer bruk av stor settefisk, kort produksjonstid i sjø og god avstand til andre lokaliteter. Nordlaks skriver at det er en målsetning å overføre fisk med minst mulig lus inn i Havfarmen og at til dette formålet spiller forebyggende tiltak, samt bruk av ikke-medikamentelle metoder (IMM) en nøkkelrolle.

Ifølge sluttrapporten har Havfarmens mannskap talt og registrert lakselus innenfor rammene gitt i luseforskriften og dokumentasjonsprogrammet. Fiskehelsepersonell har også deltatt på lusetellinger, minimum en gang i måneden.

Det fremgår videre av sluttrapporten at Nordlaks hadde bestilt spesialtilpasset brønnbåt utstyrt for IMM, men at grunnet situasjonen rundt covid-19, ble ikke denne ferdigstilt før fisken skulle overføres fra oppvekstlokalitetene til Havfarmen. Fisken ble derfor profylaktisk behandlet med Slice før overføring.

Da det ble behov for avlusing på Havfarmen var båten fremdeles ikke tilgjengelige for behandling. Fisken i anlegget ble også vurdert å være håndteringssvak. Det var på dette tidspunktet påvist sykdom i anlegget (HSMB og CMS), fisken hadde påkjente gjeller og det var forøket dødelighet i enkelte merder. Fisken ble derfor behandlet med Ektobann, en kitinsyntesehemmer tilført gjennom fôret.

Det opplyses i Åkerblå sin oppsummeringsrapport at det etter behandlingen var en nedgang i nivåene av de lusestadiene som var målgruppen for behandlingen (ikke-kjønnsmodne stadier av lakselus). Total reduksjon av lus var 43,85 %, reduksjon av fastsittende 91 % og reduksjon av bevegelige stadier 33 %. Tellingene viser ikke til hvor stor andel av bevegelige som er voksne hunner, og en kan dermed ikke konkludere med total effekt blant disse. Fisken har ikke blitt behandlet mot lakselus siden Ektobann i november, og anlegget har ikke hatt lusetall over grensen i lakselusforskriften.

Av rapporten fra Åkerblå går det også fram at det i begynnelsen var tidkrevende å få tak i fisk til lusetellingen. Dette har gått bedre etter hvert, med bedre løsninger og utstyr, men er fortsatt mer utfordrende enn i tradisjonelle anlegg.

Fiskeridirektoratet vurderer at metodikken for fangst og testing av lus fremstår mangelfull, og krever uttesting og tilpassing. Et av de uttalte målene med Havfarmen er å holde lusetallene lave gjennom lokalisering, og ved hjelp av gode tilpassede behandlingsformer uten bruk av legemidler (IMM). Havfarmen hadde relativt lave lusetall gjennom høsten, noe som kan tilskrives relativt lav smitte inn i anlegget. Likevel økte disse utover vinteren og frem mot utslakt. Hvorvidt de planlagte avlusingsmetodene vil fungere på Havfarmen er ikke avklart da de bestilte båtene som er tilpasset konseptet ikke ble klare i tide. I perioder med vanskelig tilgang på avlusingskapasitet med spesialbåter, vil en slik konstruksjon måtte basere seg på medikamentell behandling, og da sannsynligvis fôr-administrert. I dette tilfellet er det Slice og Ektobann som ble brukt. Det kan være særlig grunn til å utvise forsiktighet med bruk av Ektobann ettersom dette er en kitinsyntesehemmer, og det fremdeles er en del uklarheter knyttet til effekter på «non-target-arter»¹ i miljøet. Slice er på sin side et velutpøvd fôradministrert virkemiddel, men er heftet med en del problemer knyttet til resistensutvikling.

Fiskeridirektoratet vil understreke at det etter kun en produksjonssyklus ikke er enkelt å vurdere hvorvidt Havfarmen som konsept egentlig vil avhjelpe lusesituasjonen. Fisken ble satt ut i anlegget seint på året, og slaktet ut i god tid før luseproblemene normalt gjør seg gjeldende i området. Med mindre dette er en fast strategi for utsetts- og slaktetidspunkt er det vanskelig å avgjøre hvordan dette ville virket utover sommeren når lusen normalt vil ha sin sesong for oppformering.

Når det gjelder Havfarmens påvirkning på det ytre miljø i relasjon til organisk utslipp står det i dokumentasjonsprogrammet at dette vil overvåkes i tråd med metodikken som er beskrevet i NS 9410:2016. Videre fremgår det at undersøkelser skal gjennomføres gjennom produksjonssyklusen for å undersøke utviklingen med tiltagende produksjon. Det skal videre gjennomføres en overvåkning av Havfarmens plassering på lokaliteten, som skal sammenholdes med data for produksjon/utfôring. Disse registreringene skal bidra til dokumentasjon av faktisk bruk av lokaliteten/faktisk spredningsareal for

¹ Lakselus tilhører dyregruppen krepsdyr, og medikamenter som dreper lakselusen kan også påvirke andre krepsdyrarter og også andre arter. Disse andre artene gis noen ganger den generelle betegnelsen «non-target-arter», og omfatter arter som lever fritt i vannmassen, på bunnen og i strandsonen.

organisk utslipp. Videre fremgår det av dokumentasjonsprogrammet at disse registreringene skal brukes som utgangspunkt for å optimalisere gjennomføringen av miljøovervåkningen, som skal skreddersys til å måle på de områdene hvor man forventer at påvirkningen har vært høyest.

Når det gjelder faktisk gjennomførte målinger i prosjektet fremgår det av sluttrapporten at det i forkant av utsett til Havfarmen har blitt gjennomført totalt fire miljøundersøkelser (en i 2016, to i 2017 og en i 2019), samt en utredning av Havfarmens mulige påvirkning på sjøfugl i Ulvøyvær naturreservat. I løpet av driftsfasen har det blitt gjennomført to miljøundersøkelser, én ved halv belastning (uke 48, 2020) og én ved høyeste belastning (uke 8, 2021). I februar 2021 (måned med høyest belastning) har Nordlaks rapportert 8 370 tonn stående biomasse på lokalitet Ytre Hadseløya, av tildelte 10 140 tonn (lokaliteten er midlertidig klarert for 10.000 tonn). Etter det Fiskeridirektoratet kan se fra biomasserapporteringene er Havfarmen foreløpig ikke testet ut med den totale biomassen tildelt av Nærings- og fiskeridepartementet.

Det er videre gjennomført en overvåkning av Havfarmens plassering på lokaliteten, sammenholdt med produksjonsdata (utføring). Dette for å kunne dokumentere at konseptet med svaifortøyning fungerer ved å spre anleggets belastning over et større areal, samt for å kunne skreddersy miljøundersøkelsene gjennom en risikobasert tilnærming.

Det er Akvaplan-NIVA som har utført undersøkelser og rapportering av miljøtilstand. Av sluttrapporten og de vedlagte miljørapportene fremgår det at miljøundersøkelsen som ble gjennomført ved full belastning i vinter ga tilstandsklasse 1 «meget god», og fikk bedre resultater enn undersøkelsen som ble gjennomført ved halv belastning i høst (tilstandsklasse 2 «god»). Nordlaks skriver at den positive utviklingen av bunnforholdene kan forklares med at Havfarmen har hatt ulik dominerende retning i vinter sammenlignet med sommer/høst, på grunn av svaifortøyningen. Dette har gjort at de områdene av lokaliteten som var mest belastet ved undersøkelsen i november har fått restituert seg gjennom vinteren, som følge av lav belastning på grunn av Havfarmens bevegelser. Nordlaks viser til at dette også støttes av overvåkningen av fôrutslippene (heatmap), som viser at spredningen har skjedd over et relativt stort område.

Fiskeridirektoratet vurderer at prosjektet har gjennomført målinger i tråd med dokumentasjonsprogrammets arbeidspakke 4, ytre miljø. Den positive utviklingen av bunnforholdene kan tyde på at anleggets fortøyning på svai har vært gunstig for påvirkning av resipienten. Likevel vil Fiskeridirektoratet påpeke at resultater fra én produksjonssyklus kun danner et begrenset grunnlag for å evaluere denne effekten.

v) Samlet vurdering av målkriterium 5

Fiskeridirektoratet har kommet til at Nordlaks har dokumentert produksjonssyklusen i Havfarmen i henhold til godkjent dokumentasjonsprogram. Spørsmålet er om det er gjennomført et tilstrekkelig antall utsett med lang nok varighet til at resultatene i de fire arbeidspakkene er egnet til å gjøre en evaluering av prosjektet.

Ifølge Nordlaks er dokumentasjonen gjennom første produksjonssyklus tilstrekkelig til å gjøre en helhetlig evaluering av prosjektet både hva gjelder biologisk prestasjon, teknisk prestasjon (hydrodynamiske og strukturelle responser mv), driftsmessig prestasjon (HMS, effektivitet mv) og påvirkning på ytre miljø.

Fiskeridirektoratet bemerker at når det gjelder de biologiske prestasjonene i Havfarmen har det særlig vært utfordringer knyttet til tilvekst, dødelighet og sykdom. Både når det gjelder tilvekst og dødelighet har Nordlaks konkludert med at resultatene har vært under forventningene. Fiskeridirektoratet vurderer at det er vanskelig å slå fast hvorvidt resultatene har noe med Havfarmens særegenhet å gjøre. Det er mye som tyder på at en del av de dårlige resultatene kan knyttes til kvalitetsforskjeller på smolten som ble satt ut. Vi viser særlig til at merd 1 og merd 2 skiller seg positivt ut fra de andre merdene med tanke på både velferd, fiskehelse og dødelighet. Disse to merdene består av en annen fiskegruppe enn de andre merdene i anlegget, de har et annet opphav og kommer fra et annet settefiskanlegg. For å teste anlegget på en kvalitetsmessig bedre måte vurderer Fiskeridirektoratet at det vil være hensiktsmessige å gjennomføre flere produksjonssykluser hvor selskapet baserer seg på smolt av en jevnere kvalitet.

Når det gjelder de driftsmessige prestasjonene har disse i stor grad vært gode. Det har vært noen særlige utfordringer knyttet til covid-19. Blant annet kunne Havfarmen som følge av pandemien ikke ferdigstilles på verftet i Kina, og Nordlaks måtte overta ferdigstillelsen etter at anlegget var kommet til Norge. Nordlaks synes imidlertid å ha løst disse utfordringene på en god måte. Fiskeridirektoratet vurderer likevel at ytterligere produksjonssykluser under utviklingstillatelsesregimet vil kunne skape en større bredde av erfaringer slik at arbeidspakken kan evalueres på en bedre måte, spesielt når det gjelder de områdene der korrigerende tiltak ikke er iverksatt.

Resultatene knyttet til Havfarmens tekniske prestasjoner vurderes som gode og tilstrekkelige til å kunne evaluere prosjektet i henhold til denne arbeidspakke 3, teknisk prestasjon.

Også når det gjelder erfaringer knyttet til ytre miljø og lus har prosjektet vært utsatt for utfordringer knyttet til covid-19. Som følge av pandemien fikk ikke Nordlaks levert spesialtilpassede arbeidsfartøy i tide. Blant annet som resultat av dette kunne ikke Nordlaks sin strategi knyttet til IMM behandlingsmetoder settes i live, og man ble tvunget til å behandle med Ektobann. Dette kan tale for at Havfarmen bør gjennomgå en produksjonssyklus til med tilgang på spesialtilpasset arbeidsfartøy. Også når det gjelder utstyr og metodikk for å ta ut fisk for lusetelling rapporterer Åkerblå at det var utfordringer i den første produksjonssyklusen, slik at man med fordel kan få utprøvd forbedrede metoder i andre produksjonssyklus.

Når det gjelder ytre miljø og organisk utslipp har Fiskeridirektoratet konkludert med at den positive utviklingen av bunnforholdene kan tyde på at anleggets fortøyning på svai har vært gunstig for påvirkning av resipienten. Likevel vil Fiskeridirektoratet påpeke at resultater fra én produksjonssyklus kun danner et begrenset grunnlag for å evaluere denne effekten.

Utviklingstillatelsene til Havfarm 1 er i henhold til tilsagnet gitt for en periode på 15 år. I søknaden skrev Nordlaks at «[s]elve Havfarmen vil konstrueres for å kunne ligge ubehandlet på en lokalitet i minimum 25 år. Videre vil man kun gjennom lengre tids uttesting vinne erfaring med ulike typer vær- og miljøforhold. Det søkes derfor om en varighet for tillatelsene på 15 år.»

I sin vurdering av varigheten for tillatelsene skrev Fiskeridirektoratet følgende i tilsagnet:

Fiskeridirektoratet har kommet til at de 10 utviklingstillatelsene skal gis med en varighet på 15 år. Direktoratet har lagt til grunn søkers tidsplan for uttestinger av Havfarmen og vurderer at det også er i allmenhetens interesse at det blir foretatt omfattende uttestinger av konseptet over lengre tid.

Nærings- og fiskeridepartementet opprettholdt Fiskeridirektoratets vurdering av varighet for tillatelsene i vedtak 8. september 2017.

I retningslinjene for behandling av søknader om utviklingstillatelser står det at «[d]ersom målkriteriene er oppfylt før den fastsatte tiden kan det søkes om konvertering på et tidligere tidspunkt enn det som er fastsatt i tildelingsvedtaket.»

Tillatelse ble gitt 12. mars 2019. Selv om søknadene kan konverteres på et tidligere tidspunkt enn det som er fastsatt i tildelingsvedtaket er det veldig stor forskjell på søkers skisserte uttestingsperiode på 15 år mot en driftsperiode som i realiteten er under ett år. Uttalelsene i søknad og tilsagnsvedtaket tyder også på at det både for søker og tildelingsmyndigheter har vært en forutsetning at konseptet skal testes ut i mer enn én produksjonssyklus da målkriteriene ble fastsatt.

I sluttrapporten skriver Nordlaks i kapittelet med evaluering av prosjektet at «[p]å tross av visse biologiske utfordringer, som ikke kan relateres til havfarmen i seg selv, viser dokumentasjonen at havfarmen har prestert godt på alle områder.» Videre skriver Nordlaks at «[s]elv om prosjektet av ulike årsaker ble dyrere enn opprinnelig anslått, viser erfaringene fra første produksjonssyklus at innsatsen har gitt positivt resultat ved at havfarmen har prestert like godt eller bedre enn vi hadde håpet. Dette gir oss trygghet for at havfarmen er en solid konstruksjon som vil kunne brukes til trygg og bærekraftig produksjon av sunn og god mat i framtiden.»

Etter Fiskeridirektoratets vurdering kan man ikke se bort fra de biologiske resultatene i vurderingen av Havfarmens prestasjoner, slik at dette bildet i beste fall er mer nyansert. Målkriterier er ikke suksesskriterier og det er ikke krav om gode biologiske resultater for å kunne konvertere utviklingstillatelsene til kommersielle tillatelser. Likevel må resultatene være egnet til å evaluere prosjektet. I dette prosjektet har det vært flere utfordringer, særlig knyttet til biologi og covid-19, som gjør at det for Fiskeridirektoratet fremstår som vanskelig å gjøre noen evaluering av prosjektet på bakgrunn av de resultatene som foreligger til nå. Når Nordlaks skriver at dokumentasjonen viser at Havfarmen har prestert godt på alle områder, henger dette etter Fiskeridirektoratets vurdering dårlig sammen med en del av resultatene i prosjektet.

Formålet med utviklingstillatelsene er å «bidra til å utvikle teknologi som kommer akvakulturnæringen til gode», jf. laksetildelingsforskriften § 22 andre ledd. For at teknologien som utvikles som følge av tildelte utviklingstillatelser skal komme resten av næringen til gode må det etter Fiskeridirektoratets vurdering være tydeligere hvilke resultater som følger av produksjonen i utviklingsprosjektet, enn det som er tilfellet på nåværende tidspunkt i Havfarm-prosjektet. Selv om det ikke er noe krav til suksess for utviklingsprosjektene vil en evaluering av prosjektet nødvendigvis måtte inneholde en vurdering av om prosjektet har vært vellykket. Fiskeridirektoratet mener det er for tidlig å konkludere med at prosjektet har vært vellykket, basert på de foreliggende resultatene. Vi mener imidlertid heller ikke at man på nåværende tidspunkt kan konkludere med det motsatte.

Fiskeridirektoratet har etter dette kommet til at det ikke er gjennomført et tilstrekkelig antall utsett med lang nok varighet til at målingene som inngår i samtlige av de fire arbeidspakkene i dokumentasjonsprogrammet har blitt utført og har gitt resultater som er egnet til å gjøre en evaluering av prosjektet. Målkriteriene som er fastsatt for Havfarmprosjektet er dermed ikke oppfylt og utviklingstillatelsene kan ikke konverteres til ordinære tillatelser til akvakultur av matfisk i sjø, jf. laksetildelingsforskriften § 23c.

7. Klagerett

Dette vedtaket kan påklages, jf. forvaltningsloven § 28. Klagefristen er tre uker, jf. forvaltningsloven § 29.

Med hilsen

Britt Leikvoll
fung. direktør

Anne B. Osland
seksjonssjef

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift.

Mottakerliste:

Nordlaks Oppdrett AS

Postboks 224

8455

STOKMARKNES

Kopi til:

Nærings- og Fiskeridepartementet

Postboks 8090 Dep

0032

OSLO

